

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця
Тетяна ШТАЛЬ

2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Воробей Світлани Іванівни «Антициклічне фіскальне регулювання розвитку національної економіки», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Публічна презентація наукових результатів дисертації Воробей Світлани Іванівни «Антициклічне фіскальне регулювання розвитку національної економіки» та її обговорення відбулися 24 квітня 2026 р. на розширеному засіданні кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій. У результаті проведеної презентації та обговорення дисертації експерти у складі професора кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій, д.е.н., професора Іванова Юрія Борисовича і к.е.н., доцента кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Ачкасової Світлани Анатоліївни та присутні на засіданні кафедри дійшли таких висновків.

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а саме:

щодо пунктів 6 і 7 – дисертація подана у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконана українською мовою, є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують

конкретне наукове завдання, що має істотне значення для управління фінансами підприємства та фінансів в цілому.

2. Дисертація виконана на актуальну тему. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена зростанням циклічної нестабільності розвитку національних економік в умовах глобалізаційних зрушень, фінансових криз, пандемічних шоків, воєнних конфліктів та структурних трансформацій, що істотно посилюють коливання ділової активності та ускладнюють досягнення макроекономічної рівноваги. За таких умов особливої ваги набуває антициклічне фіскальне регулювання як ключовий інструмент державної економічної політики, спрямований на згладжування фаз економічного циклу, забезпечення стійкого економічного зростання та підвищення адаптивності національної економіки до зовнішніх і внутрішніх шоків.

У сучасній економічній теорії та практиці фіскальна політика дедалі частіше розглядається не лише як засіб перерозподілу ресурсів і наповнення бюджету, а як активний стабілізаційний механізм, здатний впливати на сукупний попит, інвестиційну активність, зайнятість і соціально-економічну динаміку. Водночас недостатня узгодженість фіскальних інструментів із фазами економічного циклу, обмеженість бюджетного простору, проциклічність податково-бюджетних рішень та зростання боргового навантаження знижують ефективність державного втручання й можуть поглиблювати кризові явища.

Особливої актуальності проблема антициклічного фіскального регулювання набуває для країн з трансформаційною економікою, зокрема України, де поєднання макроекономічної нестабільності, структурних дисбалансів, воєнних викликів та необхідності післякризового і повоєнного відновлення потребує науково обґрунтованих підходів до формування та реалізації фіскальної політики. У цих умовах виникає потреба у вдосконаленні методологічних засад оцінювання циклічності фіскальної політики, розробленні інструментів підвищення її антициклічної спрямованості та адаптації до довгострокових цілей сталого розвитку.

Таким чином, дослідження теоретичних і прикладних аспектів антициклічного фіскального регулювання розвитку національної економіки є своєчасним і науково значущим, оскільки сприятиме поглибленню наукових уявлень про механізми макроекономічної стабілізації та формуванню практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фіскальної політики в умовах економічної циклічності та підвищених ризиків.

Дисертаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідних робіт: «Теоретико-методологічні засади функціонування підприємств в умовах глобалізації та невизначеності середовища» (№ держреєстрації 0125U001632, 2025 р. ., ХНЕУ ім. С. Кузнеця, м. Харків), де автором проведено дослідження на тему «Проблемні аспекти імплементації міжнародних ініціатив з питань боротьби з агресивним податковим плануванням в контексті підвищення ефективності фіскального регулювання» (довідка № 47/2025 від 21.08.2025 р.).

3. Результати дослідження дисертанта мають наукову новизну.

Наукова новизна результатів, отриманих особисто автором, полягає у такому:

удосконалено:

методичний підхід до забезпечення антициклічного фіскального регулювання в умовах високої невизначеності, який, на відміну від наявних підходів, ґрунтується на інтеграції результатів оцінювання економічних і політичних чинників, аналізу боргових обмежень та імплементації міжнародних стандартів управління публічними фінансами. Запропонований підхід передбачає впровадження ризик-орієнтованих механізмів у процеси планування та реалізації фіскальної політики, що сприяє підвищенню її адаптивності й результативності в умовах кризових трансформацій;

методичний підхід до оцінювання результативності антициклічного фіскального регулювання, у межах якого обґрунтовано необхідність застосування фіскальних правил і нормативів з урахуванням не лише економічних, а й політичних ризиків. На цій основі визначено оптимальні співвідношення між державним і приватним споживанням, а також запропоновано використання систематичного стрес-тестування бюджетних рішень для підвищення стійкості фіскальної системи до зовнішніх і внутрішніх шоків;

набули подальшого розвитку:

концептуальні засади антициклічного фіскального регулювання в умовах полікризових процесів та геоекономічних трансформацій, які доповнено сучасним теоретико-методологічним інструментарієм щодо уточнення сутності, функцій, видів та інструментів фіскальної політики, а також механізмів її реалізації для підвищення обґрунтованості управлінських рішень. З урахуванням євроінтеграційного курсу України запропоновано напрями імплементації міжнародних підходів до оцінювання результативності антициклічного регулювання на макро-, мезо- та мікрорівнях;

науково-методичні підходи до ідентифікації доцільних інструментів забезпечення стабільності економічного простору за допомогою важелів антициклічного регулювання в умовах стагнаційних процесів, інфляційних коливань та глобальної полікризи. Доведено вплив трансформації китайсько-американських відносин, воєнних конфліктів і дестабілізації системи багатостороннього управління на архітектоніку глобальної економічної влади та стійкість економічного розвитку;

теоретико-практичне обґрунтування ролі України як одного з ключових центрів сучасних геоекономічних трансформацій, що зумовлює необхідність реформування механізмів управління в ЄС, спрощення фіскальних правил і посилення інвестиційної підтримки. Аргументовано, що перемога України створить передумови для формування нових міжнародних інституцій у сфері фіскального регулювання, розвитку оборонних інновацій та зміцнення людського капіталу;

концептуальні підходи до впровадження у практику державного управління синергійних принципів нейтралізації негативного впливу політичних чинників на розвиток публічного сектору економіки. Обґрунтовано

доцільність комплексного застосування фіскальних механізмів з урахуванням євроінтеграційного вектора України та необхідності посилення позитивного впливу фіскальної політики на економічний, фінансовий і соціальний розвиток держави в умовах воєнного стану;

теоретичні положення щодо узагальнення та систематизації класичних і сучасних концепцій економічних циклів, факторів та тенденцій циклічного розвитку економіки на глобальному, регіональному й національному рівнях через ідентифікацію механізмів формування хвиль економічного зростання і спаду. Розкрито взаємозв'язок між інфляційними процесами, динамікою ВВП, рівнем зайнятості, кредитною активністю та зовнішньоторговельним балансом з урахуванням специфіки впливу глобальних шоків на економіки перехідного типу.

4. Розробки дисертанта мають практичну цінність, що підтверджується їх застосуванням у діяльності українських підприємств, зокрема:

Науково-методичні положення та висновки дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних рекомендацій, що знайшли впровадження у практику діяльності суб'єктів господарювання національної економіки. Отримані у ході дослідження наукові результати та пропозиції доведено до рівня конкретних методичних та практичних рекомендацій щодо реалізації процесу управління ризиком неплатоспроможності підприємства. Зокрема, сформульовані у роботі підходи до ідентифікації інструментів економічної стабільності в умовах підвищеної макроекономічної нестабільності, впроваджені у діяльність ПАТ «Запоріжсталь» (довідка про впровадження № 201687 від 22.12.2025 р.). У діяльності ТОВ «Телко Україна» було використано підходи до оцінювання результативності фіскальної політики через призму ризиків та невизначеності (довідка про впровадження № 1-12/25 від 22.12.2025 р.).

5. Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

6. Структура й обсяг дисертації відповідають вимогам виконаної освітньо-наукової програми. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 183 найменувань – на 20 сторінках, 6 додатків – на 22 сторінках. Повний обсяг дисертації – 247 сторінок (10,29 авт. арк.), з них – 188 сторінок основного тексту (7,83 авт. арк.). Дисертація містить 16 рисунків, 19 таблиць (з них 3 займають 2 повні сторінки).

7. Всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою, отже вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 виконані.

За темою дисертації опубліковано 14 наукових публікацій, а саме: 9 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України.

Ці 9 публікацій відповідають п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та зараховуються як 5,5 наукових публікацій. Окрім того результати наукового дослідження Воробей Світлани Іванівни пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях, за результатами яких опубліковано 5 тез доповідей і матеріалів конференцій.

В опублікованих працях здобувача відображені сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Vorobei S. Fiscal issues of entities' non-financial reporting. *Economics of Development*. 2021. Volume 20, Issue #2. Pp. 1–9.

DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ed.20\(2\).2021.01](http://dx.doi.org/10.21511/ed.20(2).2021.01)

URL:

https://businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/15990/ED_2021_02_Vorobei.pdf

2. Iefymenko T., Vorobei S., Lovinska L. Global guidelines for reporting on sustainability of enterprises in transition countries: martial law and reconstruction in Ukraine. *Фінанси України*. 2022. № 3. P. 8-21.

Особистий внесок здобувача: узагальнено вплив невизначеності та кризових явищ на фіскальне регулювання і обґрунтовано підходи до використання нефінансової звітності в системі антикризового управління та забезпечення стійкості економіки.

DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.03.008>

URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_22_03_008_uk.pdf

3. Воробей С. І., Олійник Я. В., Федорченко О. Є. Переваги та загрози імплементації міжнародних ініціатив з питань подолання викликів, які виникають у сфері оподаткування внаслідок діджиталізації. *Наукові праці НДФІ*. 2022. № 4. С. 5-18.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано міжнародні ініціативи ОЕСР щодо оподаткування цифрової економіки та узагальнено виклики імплементації механізмів Pillar 1 і Pillar 2 для України в умовах розвитку міжнародного податкового регулювання.

DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2022.04.005>

URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_22_04_005_uk.pdf

4. Олійник Я. В., Криштопа І. І., Ніколенко Л. А., Воробей С. І. Реалізація заходів ОЕСР з питань боротьби з ухиленням від сплати податків: досвід ЄС. *Економіка та підприємництво*. 2023. №51. С. 92-104.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано вплив міжнародних ініціатив BEPS та директив ЄС на удосконалення механізмів антициклічного фіскального регулювання й протидії ухиленню від оподаткування в умовах економічної нестабільності.

DOI:

http://doi.org/10.33111/EE.2023.51.OliinykY_KryshypaI_NikolenkoL_VorobeyS

URL: <https://ee.kneu.ua/archive/2023/51.09>

5. Kucheriava M., Vorobei S. Monitoring of the BEPS Actions plan implementation in the context of fiscal regulation: scientific substantiation of the methodology. *Стратегія економічного розвитку України*. 2024. №54. С. 31-41.

Особистий внесок здобувача: обґрунтовано методичні підходи до моніторингу імплементації заходів Плану дій BEPS та визначено напрями удосконалення національного податкового законодавства у контексті фіскального регулювання.

DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2024.54.031.040>

URL: <https://sedu.kneu.edu.ua/article/view/306604/297985>

6. Столяров В. Ф., Шинкарюк О. В., Воробей С. І. Основи формування метрології циклічності розвитку національної економіки. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1 (46). С. 3-15.

Особистий внесок здобувача: систематизовано теоретичні підходи до дослідження економічних циклів, проаналізовано макроекономічні показники України та підготовано висновки щодо особливостей циклічності розвитку національної економіки в умовах економічної нестабільності.

DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1\(46\).3-15](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.1(46).3-15)

URL: <https://www.venu-journal.org/download/2024/1/01-Stoliarov.pdf>

7. Воробей С. І., Єфименко Т. І., Ловінська Л. Г. Глобальні тенденції звітування зі сталого розвитку та український контекст. *Міжнародна економічна політика*. 2024. №2(41). С. 52-66.

Особистий внесок здобувача: узагальнено глобальні тенденції звітування зі сталого розвитку та обґрунтовано напрями імплементації міжнародних стандартів сталого звітування в Україні в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

DOI: <https://10.0.129.87/iep.2024.41.04>

URL: https://iepjournals.com/journals/41/2024_41_4_Vorobei_et_al.pdf

8. Stolyarov V., Shinkaryuk O., Stolyarova V., Vorobey S. Cyclicity of human-centered development of Ukraine in the system of principles of state strategic planning. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. №4(78). С. 200-207.

Особистий внесок здобувача: проаналізовано циклічність людиноцентричного розвитку України та узагальнено вплив інституційних і соціально-економічних чинників на регіональний людський розвиток.

DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4\(78\)-200-207](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4(78)-200-207)

URL: <https://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd/article/view/550/551>

9. Oliinyk, Y., Kucheriava, M., Zinchenko, A., Tyshchenko, V., & Vorobei, S. (2026). Integration of circular economy and resilience principles into state anti-crisis policy and corporate strategies. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 1(228), 67-76.

Особистий внесок здобувача: здійснено формальний аналіз та підготовлено аналітичні матеріали щодо практик сталого розвитку українських підприємств.

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2026/228-1/8>

URL: <https://econom.bulletin.knu.ua/en/article/view/4308/7955>

Праці апробаційного характеру

10. Воробей С.І. Фіскальне регулювання в Україні в контексті залучення прямих іноземних інвестицій. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: збірник матеріали учасників VIII міжнародної науково-практичної конференції* (м. Луцьк, 15 грудня 2022 р.). Луцьк ЛНТУ, 2022. С. 94-96.

11. Vorobei S. Increasing the transparency of financial flows of multinational enterprises for tax. *Актуальні питання бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (м. Київ, 15 червня 2023 р.). Київ: ДННУ “Академія фінансового управління”. 2023. С. 43.

URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=1118&num=1

12. Vorobei S. EU innovations in the fight against tax evasion. *Забезпечення резилієнтності економіки України в умовах військової агресії та повоєнного відновлення: зб. матеріалів Науково-практичної конференції аспірантів та докторантів* (м. Київ, 12 грудня 2023 р.). Київ: ДННУ “Академія фінансового управління”. 2023. С. 25-26.

URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=1118&num=6

13. Воробей С. І. Трансфертне ціноутворення у забезпеченні фіскального регулювання розвитку економіки України: Настанови ОЕСР. *Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості: матеріали тез II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 24 січня 2025 р.). Київ: КНЕУ, 2025. С. 220-221.

URL: <https://drive.google.com/file/d/1VfOGGquF2ARGe9pL2gs5W58-X6ogMCcJ/view>

14. Воробей С. І. Антициклічне фіскальне регулювання розвитку економіки України: інструменти, виклики та європейський вектор. *Інноваційний вектор розвитку обліку, фінансів, аналізу й аудиту в Україні та світі : зб. праць учасників IV Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Житомир, 6-7 листопада 2025 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2025. С. 179-182.

DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.30735509>

URL:

https://figshare.com/articles/conference_contribution/V_-_6-7_2025_2025_365_/30735509?file=59905409.

8. Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження апробовані під час участі у науково-практичних конференціях: VIII Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами» (Луцьк, Луцький національний технічний університет, 15 грудня 2022 р.); Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні питання бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення», присвячена 30-річчю ДННУ «Академія фінансового управління» (Київ, 15 червня 2023 р.); Науково-практична конференція аспірантів та докторантів «Забезпечення резилієнтності економіки України в умовах військової агресії та повоєнного відновлення» (Київ, 12 грудня 2023 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості» (Київ, КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 24 січня 2025 р.).

9. Загальний висновок. Дисертація Воробей Світлани Іванівни є завершеною кваліфікаційною науковою працею, має теоретичну та практичну цінність, в якій викладено авторський підхід до формування сучасної моделі фіскальної політики, спрямованої на зміцнення економічної стійкості України та підвищення її здатності протидіяти зовнішнім і внутрішнім шокам.

Проведені дослідження характеризують Воробей Світлану Іванівну як кваліфікованого наукового працівника, здатного проводити теоретичні та практичні дослідження в галузі фінансів на високому рівні. Дисертантка володіє методологією наукового пошуку та має широкий науковий кругозір.

Подана дисертаційна робота «Антициклічне фіскальне регулювання розвитку національної економіки» Воробей Світлани Іванівни відповідає спеціальності 051 – «Економіка», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44.

Автор роботи, Воробей Світлана Іванівна, може бути представлена до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

10. Рішенням розширеного засідання кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій (протокол № 15 від 24.04.2026 р.) УХВАЛИЛИ:

10.1. Затвердити Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Воробей Світлани Іванівни «Антициклічне фіскальне регулювання розвитку національної економіки», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

10.2. Рекомендувати дисертацію Воробей Світлани Іванівни на тему «Антициклічне фіскальне регулювання розвитку національної економіки», до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка» після її утворення рішенням вченої ради ХНЕУ ім. С. Кузнеця та введення в дію відповідного наказу.

Експерт за дисертацією,
професор кафедри міжнародної
торгівлі, митної справи та
фінансових технологій,
д.е.н., професор

Юрій ІВАНОВ

Експерт за дисертацією,
доцент кафедри міжнародної
торгівлі, митної справи та
фінансових технологій,
к.е.н., доцент

Світлана АЧКАСОВА

Головуючий на засіданні
завідувач кафедри обліку і
бізнес-консалтингу,
д.е.н., професор

Андрій ПИЛИПЕНКО